

هدف‌های مستشرقان در ترجمه قرآن

حجت‌الاسلام دکتر محمد حسن زمانی* (عضو هیئت علمی جامعه المصطفی العالمیه)
بختیار اسماعیل‌اف* (کارشناسی ارشد تفسیر و علوم قرآن - جمهوری آذربایجان)

چکیده

خاورشناسان، ترجمه‌های متعددی از قرآن به زبان‌های اروپایی و آفریقایی و حتی هندی ارائه داده‌اند؛ اما خاورشناسان همگی با یک هدف و انگیزه به ترجمه قرآن نپرداخته‌اند، بلکه برخی خاورشناسان مغرض هستند که به دنبال ابطال قرآن کریم بوده‌اند از این رو ترجمه‌هایی غیرمعتبر و افتراء آمیز نوشته‌اند. و در نتیجه صاحب‌نظران مسلمان نسبت به اهداف مستشرقان سه دیدگاه ابراز کرده‌اند برخی خوش‌بینانه آنان را خدمت‌گزار دانسته و برخی بدبینانه هدف آن‌ها را سلطه و خیانت داشته‌اند. و گروهی از صاحب‌نظران اسلامی معتقدند که گرچه برخی شرق‌شناسان و پژوهشگران غربی در نشر و ترجمه‌های قرآن کریم و دیگر کتب اسلامی دست به خیانت زدند. اما نباید همه آن‌ها را در این کار محکوم کرد. چنان که می‌بینیم یک عده از آن‌ها که قبلاً به دین اسلامی کینه داشته و دشمنی کرده و کار خودشان را از روی دشمنی شروع کرده ولی با دیدن حقیقت‌های اسلام، اعجاز و عظمت قرآن کریم در مقابل آن تسلیم شده و ایمان آورده و دین اسلام را با دل و جان پذیرفته‌اند.

حتی بعضی‌ها دین اسلام را هم قبول نکردند اما قرآن را یکی از عجایب جهان می‌دانستند و معتقد بودند که دیگر کتاب‌های آسمانی از جهت کامل بی‌نقصان بودنش بعد از قرآن کریم است.

واژه‌های اصلی: قرآن، مستشرقان، ترجمه، اهداف.

ترجمه کردن از دیرباز یکی از راه‌های انتقال دانش و فرهنگ از یک ملت به ملت دیگر بوده است. فن ترجمه امروزه یکی از دانش‌ها و فنون است که دارای قواعد و اصول خاص خویش می‌باشد. مترجم موفق کسی است که به زبان مبدأ و مقصد احاطه کامل داشته و بتواند اصطلاحات و تمثیل‌های هر زبانی را که می‌تواند بار معنایی فراوانی را داشته باشند به زبان مقصد، به نحو شایسته و احسن برگردان نماید. ترجمه نیز خود دارای اشکال گوناگونی است که هر یک دارای انتقال سطح معنایی خاصی می‌باشند ولی می‌توان به جرأت گفت که برخی از متن‌ها را نمی‌توان دقیقاً ترجمه کرد. بی‌شک قرآن را نمی‌توان به خاطر داشتن محتوای بسیار والا و بهره‌مندی از ساختارهای صرفی، نحوی، فصاحت، بلاغت و... دقیقاً ترجمه کرد. اعتراف به این حقیقت نه تنها در میان اندیشمندان مسلمان رواج دارد بلکه اندیشمندان و زبان‌شناسان غیر مسلمان که دارای تحقیقات اسلامی فراوانی می‌باشند نیز به این حقیقت اعتراف دارند. گرچه خاورشناسان ترجمه‌های متعددی از قرآن به زبان‌های اروپایی و آفریقایی، هندی و... ارائه داده‌اند اما هر یک به زبان آورده‌اند که ترجمه‌شان، برگردان دقیقی از زبان قرآن به زبان مقصد مورد نظرشان نمی‌باشد. در این نوشتار سعی شده است که به دیدگاه برخی از این مترجمان پیرامون ترجمه قرآن پرداخته شود.

۱- مفهوم‌شناسی ترجمه

ترجمه، [ت رج م یا م] (ا) مأخوذ از تازی. (۱) بیان کلامی از زبانی به زبانی دیگر (ناظم الاطباء، لغت‌نامه دهخدا، ۱۴ / ۵۵۹).
 ترجمه کردن، گفتاری یا نوشته‌ای را از زبانی به زبانی دیگر برگرداندن، بیان کردن کلامی یا عبارتی را از زبانی به زبان دیگر. (همان، ۵۶۰)
 ترجمه، مص[ع] ترجمه (ت، ج، م) تفسیر، نقل مطلبی از زبانی به زبان دیگر و به معنی ذکر سیرت و اخلاق و نسب کسی، تراجم جمع. (عمید، فرهنگ فارسی، ۱ / ۶۶۶)

آیت الله معرفت: «ترجمه کلمه‌ای رباعی است که به معنای «تبیین و واضح کردن» است. از قاموس ظاهر می‌شود که باید اختلاف در لغت باشد، چون که گفت: «الترجمان: المفسر للسان» پس ترجمه، نقل از لغتی به لغت دیگر است، اما از باب این‌که لفظ بعد از این‌که با لفظی دیگر از آن تعبیر شده بود، تبیین محض است و ترجمه اصطلاحی نیست.» (معرفت، محمد هادی، التفسیر والمفسرون، ۱/ ۱۶۶)

دکتر محمدعلی رضایی «ترجمه قرآن» را در اصطلاح این‌گونه تعریف کرده است: «فرایند انتقال پیام از زبان مبدأ به زبان مقصد که توسط مترجم دارای شرایط و براساس روش‌های صحیح ترجمه و با توجه به مبانی استنباط از قرآن صورت می‌گیرد و می‌کوشد که تا حد امکان سبک کلام را به زبان مقصد منتقل سازد.» (رضایی، محمد علی، منطق ترجمه قرآن، ۲۳)

۲- اعتراف مستشرقان به ترجمه ناپذیری قرآن

تاکنون هیچ مترجمی پیدا نشده است که ادعا کند توانسته باشد قرآن را آن‌طور که هست بدون کم و کاست به زبان دیگر برگرداند، بلکه مترجمان زبردست در روند ترجمه کردن بیش‌تر به عجز خود پی‌برده و اعتراف کرده‌اند که قرآن چندان عظیم و پرمایه است که به صورت کامل قابل ترجمه نیست و سرانجام ترجمه خویش را تلاشی برای بیان درک خود از معانی و مفاهیم بیکران کلام خدا اعلام داشته و آن را ترجمه نسبی نامیده‌اند. که به اظهار نظر چند تن از آنان در این باره اشاره می‌شود:

۱. محمد مار مادوک پیکتال

مار مادوک پیکتال اسلام‌شناس و مترجم قرآن که یکی از بهترین ترجمه‌های قرآن را به زبان انگلیسی تدوین کرده است، با این‌که مسلمان انگلیسی‌الاصل و نویسنده‌ای زبردست و مسلط به زبان و ادبیات عرب بود و سال‌ها در کشورهای اسلامی با مسلمانان و علمای الازهر مصر ارتباط داشت، معتقد بود که قرآن نمی‌تواند به زبان دیگری ترجمه شود و به همین دلیل کار خود را به جای «ترجمه»، «معنی و مقصد قرآن مجید» (he Meaning of the Glorious Quran) نامید.

او قرآن را یکی از عجائب جهان می‌دانست و معتقد بود که هیچ کتابی در جهان قادر به برابری با آن نیست. (ر.ک: کلارک، پیتز، مارماردوک پیکتال، اسلام‌شناس و مترجم قرآن، مترجم: روئین تن، سید مجید، مجله کیهان فرهنگی، ش ۹ / ۲۴؛ ر.ک: آربری، ا.ج، ۱ / ۲۰-۲۱) وی در مقدمه خود می‌نویسد: «قرآن را نمی‌توان ترجمه کرد. این عقیده علما و فقهای قدیم و نویسندگان حاضر است. این کتاب تقریباً برگردانی لفظی و تلاشی هرچه تمام‌تر برای درآوردن آن در قالب زبانی فصیح است، اما علی‌رغم آن همه سعی و تلاش، این کار، قرآن مجید نیست، [زیرا] سمفونی بی‌نظیر و غیر قابل تقلید و آهنگ دلنشین آن که انسان را دگرگون می‌سازد و حالت خشوع و گریه و یا وجد و شوق ایجاد می‌کند در [ترجمه قرآن قابل انتقال نیست]. این کتاب تنها کوششی است برای ارایه مفاد و مفهوم قرآن و شاید پاره‌ای از آنچه وحی شده به زبان انگلیسی، بنابراین، این کتاب هرگز نمی‌تواند جایگزین قرآن عربی گردد و ما هم چنین منظوری نداشته‌ایم.»^[۱]

(Pickthall Muhammad M. The Meaning of the Glorious Qur'an, p. iii).

۲. پروفیسور آربری

از نظر پروفیسور آربری، یکی دیگر از مترجمان زبردست و مشهور قرآن به زبان انگلیسی «از آنجا که قرآن برای هر مسلمان مؤمن عین کلام الهی است، از قدیم اعتقاد بر غیرقابل ترجمه بودن قرآن داشته، آن را معجزه کلامی می‌دانند که تلاش برای تقلید آن کفرآمیز خواهد بود، بنابراین، هر مؤمنی موظف است برای فهمیدن معنی قرآن، آن را به زبان اصلی فرا گیرد.» (منافی اناری، سالار، نگاهی به ترجمه‌های انگلیسی قرآن، فصلنامه ترجمه، ش ۳ / ۳۹).

آربری در مقدمه خود، پس از نقل و پذیرش نظریه پیکتال مبنی بر عدم امکان ترجمه قرآن، خود نیز همسو با مسلمانان غیرقابل ترجمه بودن قرآن را تصدیق می‌کند. (ر.ک: آربری، ترجمه‌اش، ۲۴) ایشان نیز از نامیدن کتابش به ترجمه قرآن احتراز جسته و آن را «مفاد قرآن» می‌نامد.

۳. پروفیسور ایزوتسو

پروفیسور توشیهیکو ایزوتسو، مترجم قرآن به زبان ژاپنی، با احاطه فراوانی که به زبان و ادبیات عرب دارد، دو جلد کتاب درباره کلمات کلیدی و اصطلاحی قرآن مربوط به «خدا و انسان و مفاهیم اخلاقی» را به رشته تحریر درآورده و ثابت کرده است که نه تنها نمی‌توان چیزی مثل قرآن را به هیچ زبانی ارایه داد، بلکه حتی اغلب واژه‌ها و کلمات قرآن را نیز نمی‌توان ترجمه و برگردان کرد. او معتقد است که:

«واژه‌ها و جمله‌های ترجمه شده حتی در بهترین صورتشان چیزی جز معادل‌های جزئی نیستند. از آن‌ها فقط می‌توان به عنوان رهنمودهای ساخته و پرداخته‌ای در برداشتن گام‌های لرزان نخستین استفاده کرد، هر چند در بسیاری از موارد از این بابت نیز نه تنها وافی به مقصود نیستند، بلکه گمراه کننده می‌باشند و هرگز نمی‌توان ساختمان جهان‌بینی اخلاقی و قومی را بر آن مستقر ساخت، حتی وقتی متنی را به زبان اصلی می‌خوانیم، ناخود آگاه مفاهیمی را که زبان مادریمان به ما القاء می‌کند بر آن بار می‌کنیم و بسیاری از اصطلاحات کلیدی را به اصطلاحات معادلشان به زبان مادری خود قلب می‌کنیم.» (توشیهیکو، ایزوتسو، ساختمان معنایی مفاهیم اخلاقی - دینی در قرآن، مترجم: بدره‌ای، فریدون / ۲)

۴. سنت هیلر

بارتلمی سنت هیلر مستشرق فرانسوی و مترجم آثار ارسطو که در سال ۱۸۶۵ ترجمه‌ای از قرآن را چاپ کرد و کتاب محمد و قرآن را به رشته تحریر در آورد به دنبال ستایش از سبک قرآن و اعجاز بیانی آن، راجع به ترجمه قرآن می‌نویسد:

«مسیحیان عرب زبان با وجود تعصب شدید، اعتراف دارند که این کتاب چه تأثیر بی‌پایانی در دل شنوندگان دارد. اگر قرآن ترجمه شود، قسمت اعظم ملاحظت کلام و قدرت و تأثیر خاص آن از بین می‌رود، آهنگ گرم و کلام موزون آن به سردی می‌گراید، ولی درعین حال دورنمای آن شعله جاودانی از خلال ابرهای تیره ترجمه، تابان و فروزان است.»

(Barthelley, Saint Hilaire: Mohammat et Le Koran paris, p.186)

۵. دکتر ماردریس

دکتر ماردریس دانشمند شرق شناس فرانسوی که طی دوازده سال تلاش مداوم به دستور وزارت خارجه و وزارت فرهنگ فرانسه ۶۴ سوره از سوره‌های بلند قرآن را برای دولت فرانسه ترجمه کرده است، در مقدمه ترجمه خود که به سال ۱۹۲۶ منتشر شده است، سبک قرآن را سبک کلام خداوند می‌داند و معتقد است که: «حاکمیت نفوذ آن بر میلیون‌ها مسلمان روی زمین به حدی است که مبلغین مسیحی را عموماً وادار به اعتراف کرده که ممکن نیست حتی یک مورد را یافته باشند که مسلمانی از دین خود برگشته باشد، زیرا این سبکی که قرآن دارد از حیث نظم و ترتیب بی‌نظیر است. سجع و تجنیس بسیار عالی آن بر هر کسی که با لغت عربی آشنا باشد تأثیر عمیق می‌بخشد، به همین جهت از کارهای بیهوده و کوشش‌های بی‌نتیجه است که بشر درصدد باشد که تأثیر زیبا و فوق‌العاده این نثر بی‌مانند را به زبان دیگر برگرداند، مخصوصاً به زبان فرانسه که دامنه‌اش تنگ است و هیچ‌گاه برای تعبیر از مقام الوهیت به کار نرفته است.» (رشید رضا، محمد، وحی محمدی، مترجم: خلیلی، محمد علی، ۱۳)

دکتر ماردریس بنا بر اظهار خویش، مدت نه سال پی‌درپی کوشیده است تا مقداری از قرآن را به شرط محفوظ داشتن بلاغت آن، به زبان فرانسه ترجمه کند، آنگاه از خود می‌پرسد که آیا توانسته است از عهده این کار دشوار برآید؟ (همان، ۱۴).

۶. پروفیسور آ. گیوم

پروفیسور آ. گیوم (A. Guillaume) دانشمند اروپایی که در قرآن و اسلام مطالعات فراوانی دارد و بر خلاف سایر مستشرقان به همبستگی آیات توجه فراوان داشته است، در کتاب مختصر خود به نام اسلام، قرآن را یکی از کتاب‌های کلاسیک دنیا می‌داند که ترجمه نمی‌شود، مگر این‌که دچار کاهش و نقصان فراوان گردد. او می‌افزاید قرآن با وزن زیبایی خاص، دارای آهنگ دلنوازی است که گوش از آن لذت می‌برد. بسیاری از مسیحیان عرب زبان از سبک قرآن با تمجید فراوان یاد می‌کنند و از میان شرق‌شناسان، کسانی که با زبان و ادبیات عربی آشنایی دارند، فصاحت و بلاغت و لطافت و ظرافت شیوه قرآن را می‌ستایند.

گیوم معتقد است: «در ادبیات وسیع و پرمایه عرب، خواه در نظم و خواه در نثر، کتابی به درجه فصاحت و بلاغت و بلندپایگی قرآن نمی‌رسد و اثری نیست که بتوان آن را با قرآن مقایسه کرد. آیات قرآن عربی بر هیچ کس، اعم از عرب و غیرعرب، خوانده نمی‌شود مگر آن که در نشئه‌ای روحانی فرو می‌رود و عنان اختیار از کفش می‌رباید». (Arberry, A, j, The Koran interpreted, 2/ 10)

۷. دکتر حاج تعلیم علی

دکتر حاج تعلیم علی، رئیس بخش علوم و فنون اسلامی کالج آمریکایی در شیکاگو و استاد برجسته دانشگاه تنسی و متخصص در زبان‌شناسی که قبلاً مسیحی و نام اصلی‌اش تامس بالتین ایرونیگ (T.B. irving) بوده است، بعد از بیش از بیست سال تلاش برای ترجمه تفسیری قرآن به زبان انگلیسی - آمریکایی نوشته است: درباره ترجمه قرآن به این نتیجه می‌رسد که «قرآن را باید ترجمه‌ناپذیر دانست، چه هر بار که انسان به متن عربی اصلی باز می‌گردد، معانی جدید و راه‌های تازه‌ای برای ترجمه یا تعبیر آن می‌یابد».

(AI .Haji Taelim Ali The.Quran The First Americah Version Translation and commentary, p.41).

بعد از انقلاب اسلامی در ایران ترجمه‌های دقیق‌تری از قرآن به عمل آمده و نقد و بررسی‌های فراوانی از ترجمه‌های گذشته انجام گرفته که نشان‌دهنده رشد فراوان مترجمان فارسی زبان در ترجمه قرآن است. این رشد تا آنجا پیش رفته است که بسیاری عظمت قرآن را بیش‌تر درک کرده و به این نتیجه رسیده‌اند که ترجمه بی‌غلط قرآن یک رؤیا است. (خرمشاهی، بهاء‌الدین، رؤیای ترجمه بی‌غلط قرآن، بینات، ش ۳ / ۶۴). و هیچ کس به تنهایی از عهده ترجمه قرآن بر نمی‌آید. اینان ضرورت ترجمه‌ای آکادمیک از قرآن‌کریم را مطرح ساخته (احمدی، احمد، ترجمه بی‌غلط قرآن یک رؤیا، فصلنامه بینات، ش ۱ / ۷۷) و طرح‌هایی برای ترجمه دسته جمعی قرآن ارایه داده (ر.ک: فصلنامه حوزه و دانشگاه، ش ۵ / ۶۶). و معتقدند ترجمه قرآن، دست کم نیاز به بیست نوع دانش

و فن دارد که هر کدام از آن از عهده یک فرد بر نمی آید و نیاز به کار گروه‌های سه تا پنج نفری با تخصص‌های ذیل دارد:

- ۱) گروه سرپرست؛ ۲) گروه مشاوران؛ ۳) گروه علوم و فنون قرآنی؛ ۴) گروه تاریخ صدر اسلام؛ ۵) گروه صرف و نحو و اشتقاق؛ ۶) گروه لغت و مفردات قرآن؛ ۷) گروه کتابشناسی قرآن؛ ۸) گروه متخصص حدیث؛ ۹) گروه متخصص در زبان و ادبیات عرب؛ ۱۰) گروه متخصص در زبان و ادبیات فارسی؛ ۱۱) گروه متخصص در ترجمه و زبان‌شناسی؛ ۱۲) گروه متخصص در فقه مذاهب اسلامی؛ ۱۳) گروه متخصص در علم کلام؛ ۱۴) گروه متخصص در تفسیر؛ ۱۵) گروه متخصص در کتاب مقدس؛ ۱۶) گروه ویراستاران ترجمه‌های قرآن؛ ۱۷) گروه مقابله‌گران با چند ترجمه منتخب؛ ۱۸) گروه تهیه و تدوین؛ ۱۹) گروه آماده سازی ترجمه نهایی برای تولید (همان، ۶۸-۷۰)؛ ۲۰) گروه‌های متخصص در علوم طبیعی، طب القرآن، طب روحانی قرآن، باستان‌شناسی قرآن، جامعه‌شناسی قرآن، سنن تاریخی قرآن، جغرافیای تاریخی قرآن، سبک‌شناسی قرآن و... (قرآن ناطق، ۱/ ۹۵)
- سرّ این که کسی نمی‌تواند مثل قرآن را بیاورد، شاید همین است؛ چون انسان هر قدر بخواهد نکته‌های مختلف و جنبه‌های متفاوت را در نظر بگیرد، ذهن و فکرش محدود است و توجه او به یک یا چند مطلب خاص معطوف شده و همه جهات را نمی‌تواند منعکس کند، از این‌رو، آوردن مثل قرآن برای کسی ممکن نیست. در جهانی که همه موجودات آن در حال تغییر و تحول هستند، آیا ممکن است انسانی که جزء این جهان و محکوم به تغییر و تحول است، بتواند در همه شئون دخالت کرده، کتابی مشتمل بر معارف، علوم، قوانین، مواعظ، امثال و قصص به دنیا عرضه نماید که در آن از تمام ابعاد زندگی سخن حق باطل بر آن عارض شود؟

۳- مستشرقان مترجم قرآن

- ۱- پطرس اولین کشیش مترجم قرآن
پدر روحانی «پطرس المبعجل المحترم» (۱۱۵۷ - ۱۰۹۲ م) در فرانسه متولد

شد. او به سفارش پدر در کودکی مشغول تحصیل علوم دینی شد و سپس در ۱۷ سالگی به دست قدیس «هوکس» به سلک روحانیت در آمد. پس از سال‌ها فعالیت دینی در ۳۰ سالگی رئیس کلیسای «کلونی» (Cluny) واقع در شرق فرانسه شد؛ (دکتر عبدالرحمن بدوی فرهنگ کامل خاورشناسان، ص ۸۵؛ عقیقی: المستشرقون، ج ۱، ص ۱۲۲).

پطرس در سال ۱۳۴۳ م، اقدام به اولین ترجمه قرآن به زبان لاتین کرد. وی پس از دو سفر به اندلس اسلامی و مشاهده تأثیرپذیری مسیحیان از فرهنگ و دانش مسلمین دریافت که برای نبرد با پیشروی آیین محمد(ص) نمی‌توان از اسلحه کور استفاده کرد، بلکه باید عالمانه از حکمت و دانش و استدلال قوی و عنصر محبت در مسیحیت بهره گرفت و انجام این نبرد علمی در گرو شناخت عمیق اندیشه‌های دشمن است.

از این‌رو، در یکی از سرزمین‌های شبه جزیره «ایبری» برای ترجمه قرآن با هزینه هنگفت از دو راهب به نام‌های «روبرتوس کتی نیسیس» یا «روبرت کتون» (Robert Ketton) انگلیسی به عنوان مسئول ترجمه کل قرآن و «هیرمان دالماتی - دالماشی» مسئول تدوین ترجمه قرآن کمک گرفت. البته در این ترجمه از یک عرب مسلمان نیز استفاده فراوانی برد که هیچ اطلاعاتی از وی در دست نیست، جز آن‌که ظاهراً نامش «محمد» بوده است (دکتر عبدالرحمن بدوی فرهنگ کامل خاورشناسان، ص ۸۶).

«پطرس» انگیزه اصلی خویش را از ترجمه قرآن کریم چنین بیان می‌کند: آیین اسلام و کتاب قرآن یک «بدعت» در دین مسیحیت، بلکه شدیدترین و خطرناک‌ترین نوع آن است که باید محو شود. اگر از من بپرسند که این ترجمه قرآن هیچ ضرورتی ندارد زیرا اسلام و مسلمانان هیچ آسیبی از این ناحیه نمی‌خورند، پاسخ خواهم داد که گرچه ممکن است از این طریق نتوانیم مسلمانان را به دین مسیحیت برگردانیم، حداقل علمای مسیحیت می‌توانند با کشف و تبیین نقاط ضعف قرآن، ایمان پیروان مسیحیت را در برابر تبلیغ و دعوت اسلام واکنش دهند تا جذبه‌های ناچیز قرآن عقیده آنان را تغییر ندهد. (همان)

از روی این ترجمه، ترجمه‌های دیگری انجام پذیرفت که عبارتند از:
 ترجمه «اریفابینی» در سال ۱۵۴۷م از لاتینی به زبان ایتالیایی؛
 ترجمه «سالمون شفایجر» در سال ۱۶۱۶ م از ایتالیایی به زبان آلمانی؛
 ترجمه قرآن در سال ۱۶۴۱ م از آلمانی به زبان هلندی؛

۲- «آندره دوری یه» (Andre du Ryer) در سال ۱۶۷۴م قرآن را مستقیم از زبان عربی به فرانسه ترجمه کرد؛

۳- «ماراچی» (Marachi) در سال ۱۶۹۸م ترجمه‌ای کامل از قرآن تحت عنوان (Refutatio Alcorani) به زبان لاتین منتشر ساخت.

۴- ترجمه انگلیسی «سیل» (Sale) در سال ۱۷۳۴م از قرآن منتشر شد، [که شدیداً مورد انتقاد قرار گرفته است. مسلمانان که خود، قرآن را به زبان انگلیسی ترجمه کرده‌اند، «سیل» را شیاد و دروغگو خوانده‌اند].

۵- ترجمه «رادول» (Radwell) در سال ۱۸۶۱م به زبان انگلیسی.

۶- «آندره شورقی» (شورکی) یهودی بلند آوازه و متخصص در ترجمه کتاب‌های مذهبی در سال ۱۹۹۱م ترجمه‌ای قرآن به زبان فرانسه منتشر کرد.

جمع‌بندی و نتیجه

مستشرقان با رویکردهای مختلفی به ترجمه قرآن دست زده‌اند، اما آن چه جالب توجه است این که محققان و مترجمان منصف و بدون غرض، اعتراف نموده‌اند که ترجمه قرآن، نمی‌تواند زیبایی‌های معنوی، ادبی، بلاغی و ... قرآن را منعکس نماید، از این رو گاه نام ترجمه را بر اثر خود نهاده و از آن اجتناب ننموده‌اند. برخی از این اندیشمندان به خاطر همین مضامین بلند، به وحیانی بودن قرآن اعتقاد پیدا نموده و از اعتقادات اولیه خود قرآن را کتابی بر ساخته ذهن پیامبر(ص) می‌دانستند به کلی برگشته و به صداقت پیامبر، معتقد شده‌اند.

پی‌نوشت‌ها:

[1] The Koran cannot be translated... The inimitable symphony, The very sounds of which move men to tears and ecstasy... It is only an attempt to present the meaning of the Koran... in English...”

منابع

۱. بی‌آزار شیرازی، عبدالکریم، قرآن ناطق، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چ ۲، ۱۳۷۷.
۲. توشیهیکو، ایزوتسو، ساختمان معنایی، مفاهیم اخلاقی - دینی قرآن، تهران، انتشارات قلم.
۳. خرمشاهی، بهاء‌الدین، رؤیایی ترجمه بی‌غلط قرآن، مجله بینات، سال اول.
۴. دهخدا، علی‌اکبر، لغت نامه دهخدا، انتشارات دانشگاه تهران، چ ۱، تهران، ۱۳۷۳.
۵. رشیدرضا، محمد، وحی محمدی، مترجم، خلیلی، محمد علی، تهران، بنیاد اسلامی، ۱۳۶۱.
۶. رضایی اصفهانی، محمد علی، منطق ترجمه قرآن، مرکز جهانی علوم اسلامی، ۱۳۸۶.
۷. عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، نشر امیرکبیر، ۱۳۶۳، چ اول.
۸. فصلنامه حوزه و دانشگاه، سال ۲.
۹. معرفت، محمد هادی، التفسیر والمفسرون فی ثوبه القشيب، ج ۲، مشهد، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، ۱۳۸۷ ش.
۱۰. منافی اناری، سالار، نگاهی به ترجمه‌های انگلیسی قرآن، فصلنامه ترجمه، ش ۳.

فهرست مجلات

۱. مجلة الفكر والفن، هامبورگ؛
۲. مجله مشکوة، بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی؛
۳. مجله قرآن‌پژوهی خاورشناسان، مرکز تحقیقات قرآن کریم المهدی، انتشارات پژوهش‌های تفسیر و علوم قرآن، قم.

فهرست و منابع آذری، روسی و انگلیسی

AZƏRBAYCAN DİLİNDƏ OLAN MƏNBƏLƏR

1. Kitabın adı: Quranın tilavət qaydaları.
Müəllif: Əbulfəzi Əllami.
Tərcümə edən: Azər Turan.
Nəşr : Darul-huda.

Çap tarixi: 2005.

Çap növbəsi: Birinci.

2. Kitabın adı: Quran təhrif olunmayıb.

Müəllif:..... Şeyx Məhəmmədcavad Fazil Lənkərani.

Tərcümə edən: Maqşud Sayıl.

Nəşr edən: Moce-elm.

Çap növbəsi: Birinci.

3. Kitabın adı: Surələr gülüstani.

Müəllif:..... Ustad Məhəmmədhüseyn Cəfəri.

Tərcümə edən: Məhəmməd zər.

Nəşr edən: Faiz.

Çap tarixi: 2006.

Çap növbəsi: Birinci.

4. Kitabın adı: Əlifba fitnəsi.

Müəllif:..... Əsgər Fərdi.

Nəşr edən: Aran mədəniyyət mərkəzi\ Təbriz.

Çap tarixi: 2002.

5. Kitabın adı: Mister Hemferin xatirələri (ingilis casusunun etirafları).

Müəllif: Mister Hemfer.

Nəşr edən: Slavyanskiy dom kniqi.

Çap tarixi: Moskva 2003.

РУС

1. Новый завет господа нашего Иисуса Христа.

зао: The gibeonc international.

2. Чингисхан неизвестная Азия.

«Поскреби русского и найдешь татарина»

Александр Бушков.

Зао: «олма медиа групп» Москва.

Год: 2007.

BIBLIOGRAPHY

1. The Meaning of the Glorious Qur'an, by Muhammad M. Pickthall, Muslim World League Rabita, 977 , p. iii:
2. The Koran cannot be translated... The inimitable symphony, The very sounds of which move men to moan and ecstasy... It is only an attempt to present the meaning of the Koran... in English..."
3. Muhammad Marmaduke pickthall, The Glorious Qur'an, Pub : Muslim World League Rabita, New York, 1977.
4. Barthelme Saint Hilaire: Mohammat et Le Koran paris, 1865.
5. Arberry : The Koran interpreted . v .2 .
6. The Quran The First American Version Translation and commentary by T.B. Irving (AI .Haji Taelim Ali) Brattle boro, Vermont, Amana Books, 1985 , xliiit 401 PD.
7. Ismet Binark _ Hallt Eren , World Bibliography of Translation of The Meanings of The Holy Quran , Istanbul , 1406 / 1986 , 880 p.